

การพยาบาลผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์

พยาบาลมีความสำคัญในการรับผิดชอบต่อผู้ติดเชื้อเอดส์ คือ **รักษาไว้ซึ่งสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอดส์** กิจกรรมการพยาบาลมุ่งไปที่บุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่มีแนวโน้มที่จะเกิดปัญหาสุขภาพกับผู้ที่มีเชื้อเอดส์ หรือมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ ซึ่งแบ่งเป็นสามกลุ่ม คือ

1. กลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์แต่ไม่มีอาการ (Asymptomatic patients)
2. กลุ่มผู้ติดเชื้อมีอาการ (Symptomatic patients)
3. กลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์เต็มขั้น (Full brown AIDS patients)

ระดับที่ 1

Assessment	Intervention
<p>1.การซักประวัติ</p> <p>ให้กระทำอย่างละเอียด เพื่อค้นหาข้อบ่งชี้ การติดเชื้อเอดส์ หรือความเสี่ยงของผู้ป่วยกรณีที่ยังไม่ทราบว่าผู้ป่วยติดเชื้อหรือไม่</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ตัวอย่างการใช้คำถามซักประวัติการเจ็บป่วย ปัจจุบันตั้งแต่เริ่มมีอาการ ความรุนแรงของอาการ ปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และซักประวัติเพื่อหาความเสี่ยงของการติดเชื้อมีดังนี้ 	<p>1. การซักประวัติ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ อายุ เพศ อาชีพ ที่อยู่ ประวัติความเจ็บป่วยในอดีตและปัจจุบัน พฤติกรรมทางเพศ ประวัติการใช้ยาและการได้รับเลือด การแพ้ยารวมทั้งประเมินความรู้เกี่ยวกับโรค อาการ การรักษา การติดต่อ การป้องกันและปัจจัยเสี่ยงของโรคเอดส์</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เคยฉีดยาเสพติดหรือไม่ ถ้าเคยใช้เข็มร่วมกับผู้อื่นหรือไม่ 2. เคยร่วมเพศกับผู้ติดยาเสพติด รักษ่วมเพศชาวต่างประเทศ หรือไม่ ถ้าเคยให้ถือว่าผู้ป่วยอยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ ให้ซักถามเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศต่อไป เช่น ใช้ถุงยางอนามัยยี่ห้ออะไร ตรวจสอบความสมบูรณ์ คุณภาพของถุงยางก่อนใช้หรือไม่ การใช้ถุงยางใช้ถูกต้องหรือไม่ พฤติกรรมการร่วมเพศใช้วิธีใด ระยะเวลาที่มีความสัมพันธ์กับคู่นอนเคยมีการฉีกขาด รั่ว ของถุงยางอนามัยหรือไม่ 3. ผู้ป่วยมีพฤติกรรมรักร่วมเพศหรือไม่ อย่าด่วนสรุปว่าเขาอยู่ในกลุ่มเสี่ยง เพราะถ้าเขา

- มีคู่นอนเพียงคนเดียวและคู่นอนไม่ติดเชื้อ
เขาก็ไม่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง
4. มีคู่นอนหลายคนหรือไม่ ชอบเที่ยวหญิง
บริการหรือไม่ มีคู่นอนที่ไม่รู้จักดีพอหรือไม่
 5. สำหรับผู้ป่วยหญิงอาจถามว่า เคยผสมเทียม
หรือไม่ ถ้าเคย ทำที่ไหน
 6. เคยได้รับเลือด และ หรือ ผลิตภัณฑ์ของ
เลือดบ้างหรือไม่ ถ้าเคย ได้รับจากไหน
ปริมาณเท่าใด
 7. อาจตั้งคำถามเพื่อประเมินความต้องการ
ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของผู้ป่วย เช่น คุณ
คิดว่าคุณเป็นคนหนึ่งที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อ
เอดส์หรือไม่ ซึ่งคำถามนี้อาจนำไปสู่ปัจจัย
เสี่ยงอื่นๆ และทำให้ผู้ป่วยระบายน
ความกลัวเกี่ยวกับโรคเอดส์ออกมาได้
 8. คุณเคยใช้อุปกรณ์ของมีคมร่วมกับผู้อื่น
หรือไม่ เช่น มีดโกน เข็มสัก แปรงสีฟัน
 9. มีคนในครอบครัวใช้ยาเสพติด หรือติดเชื้อ
เอดส์ หรือไม่
 10. เคยป่วยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
หรือไม่
 11. เคยใช้สารที่มีผลต่ออารมณ์หรือไม่เช่น เหล้า
กัญชา ยาม้า เป็นต้น และถามต่อว่าใช้สาร
เหล่านี้ทางใด เช่น ดม ฉีด รับประทาน
รวมทั้งระยะเวลาที่ใช้และการรักษาที่เคย
ได้รับ
 12. เคยมีคนที่เคยร่วมเพศด้วย หรือใช้เข็มฉีดยา
ร่วมด้วยเป็นเอดส์หรือไม่
 13. เคยตรวจเลือดหรือไม่ ผลการตรวจเป็น
อย่างไร ถ้าเคยได้รายการวินิจฉัยว่าเลือดบวก
ทราบมาตั้งแต่เมื่อไร

- การซักถามต่างๆ เพื่อพิจารณาความจำเป็นที่ต้อง
ให้ความรู้ คำปรึกษา แนะนำ เพื่อปรับเปลี่ยน
พฤติกรรม หรือส่งต่อเพื่อรับการรักษาที่เหมาะสม
ต่อไป การซักประวัติการเจ็บป่วยในอดีตเกี่ยวกับ
การเป็น วัณโรค ตับอักเสบบี หรือเอดส์/ซี โรค
โลหิตออกไม่หยุด เป็นต้นหรือไม่ นอกจากนี้
ต้องซักว่าเคยมีความผิดปกติตามระบบต่าง ๆ
ดังนี้หรือไม่ คือ

ผิวหนัง : ผื่นขึ้น คัน ผิวแห้งแดง มีจุด สีม่วง สีผิว
เปลี่ยน การเปลี่ยนแปลงของผมและเล็บ

ศีรษะ : ปวดศีรษะ

ตา : เห็นภาพไม่ชัด เห็นภาพซ้อน

หู : มีเสียงอื้อในหู

จมูกและไซนัส: คัดจมูกปวดมีของเหลวไหลออกมา

ปากและคอ : ฝ้าขาว เลือดออก กลืนลำบาก เจ็บ
เวลากลืน การรับรสเปลี่ยน แผลในคอ

ระบบทางเดินหายใจ : หายใจลำบาก ไอ หายใจ
ขัดมีเสียงดัง เจ็บหน้าอก มีอาการเหมือนเป็นหวัด

ระบบหัวใจและการไหลเวียนของเลือด : เจ็บ
หน้าอก ใจสั่น บวม ความดันโลหิตสูงหรือต่ำ

ระบบทางเดินอาหาร : ความอยากอาหารเปลี่ยน
น้ำหนักลดไม่ทราบสาเหตุ ปวดในท้อง การ
เปลี่ยนแปลงการขับถ่าย ท้องร่วง อุจจาระเป็น
เลือดปวดและคันที่ทวารหนักและรอบๆทวาร
หนัก

ระบบนิเวศ : มีการเปลี่ยนแปลงของ
ประจำเดือน มีสิ่งไหลออกจากช่องคลอด ปัญหา
เกี่ยวกับเต้านม และโรคที่ติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ระบบทางเดินปัสสาวะ : ปัสสาวะลำบาก ปวด
คัน มีสิ่งผิดปกติไหลออกมา

ระบบกล้ามเนื้อและโครงกระดูก : ปวดข้อและ
ปวดกล้ามเนื้อ

ระบบประสาท : มีปัญหาเกี่ยวกับความจำ
หงุดหงิด บุคลิกเปลี่ยน สับสน คอแข็ง เกร็ง
อาการกลัวหลายอย่างสั้นความรู้สึกฟั่นเฟือน ซัก

ต่อมไร้ท่อ : ปัสสาวะมาก กินจุ กระหายน้ำ ไข้

เหงื่อออกกลางคืน

การสร้างเม็ดเลือด : อาการชอกช้ำหรือเลือดออก ประวัติเลือดจาง ต่อมาน้ำเหลืองโต

2. การตรวจร่างกาย

การตรวจร่างกายพยายามมองหาอาการและอาการแสดงของการติดเชื้อเอชไอวี เช่น เพลีย ใช้น้ำหนักลด ไม่สบาย โรคติดเชื้อฉวยโอกาส มะเร็งโลหิตจาง ดีซ่าน เป็นต้น การตรวจร่างกายตามระบบถ้ามีการติดเชื้อจะพบความผิดปกติดังนี้

- ผิวหนัง รอยโรคจากการติดเชื้อเช่น งูสวัด เริ่มผิวหนังแห้ง อักเสบ สังเกตรอยสัก รอยกรีดตามร่างกาย อาจเป็นสิ่งบ่งชี้ว่าอยู่ในกลุ่มเสี่ยง
- ช่องปาก พบฝ้าขาวที่ลิ้นและช่องปาก ลักษณะของมะเร็งหลอดเลือด บันทึกรอยแผล สีผิวอาการปากอักเสบ กลืนลำบาก เจ็บเวลากลืน การรับรสเปลี่ยน
- ระบบประสาท ตรวจสอบหน้าที่สมองส่วนกลาง ความทรงจำ ความสนใจ ลานสายตา การเคลื่อนไหวของม่านตา กลัวแสง ซาคริ่งไบหน้า การทรงตัว การพูดตะกุกตะกัก การสั่น การทำงานของกล้ามเนื้อไม่ประสานกัน
- ระบบหัวใจและการไหลเวียน การเต้นหัวใจผิดปกติทั้งอัตราและจังหวะ ซีพจรที่ส่วนปลายของร่างกายเบา
- ระบบทางเดินหายใจ หายใจเร็ว เคาะปอดมีเสียงทึบ หายใจขัดมีเสียง
- ระบบต่อมน้ำเหลือง ต่อมาน้ำเหลืองโต
- ระบบทางเดินอาหาร กดหน้าท้องพบบก้อน กดเจ็บต้าม้ามโต การเคลื่อนไหวลำไส้เพิ่มขึ้น ท้องร่วง
- ระบบอวัยวะสืบพันธุ์ รอยแผลหรือสิ่งไหลออกผิดปกติ
- ระบบกล้ามเนื้อ ปวดเมื่อเคลื่อนไหว

ภายหลังการซักประวัติตรวจร่างกาย เปิดโอกาสให้ผู้ป่วยได้ซักถามสิ่งที่สงสัยต้องการคำปรึกษา ถ้าผู้ป่วยมีความเสี่ยงของโรค ให้ขอความช่วยเหลือจากแพทย์ส่งเลือดตรวจหาแอนติบอดีต่อเชื้อเอชไอวีพบเลือดบวกให้ดูแลโดยการใช้ *Universal Precaution* และจัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องใช้ต่างๆ ให้พร้อม และแนะนำการปฏิบัติตนแก่ผู้ป่วย

2. ระดับที่สอง

Assessment	Intervention
<p>1. มีวัตถุประสงค์ เพื่อป้องกันสุขภาพ ของผู้ที่ได้รับ การวินิจฉัยว่า ติดเชื้อเอดส์ เป็นการปฏิบัติการพยาบาลที่ควรทำทันที เมื่อบุคคลได้รับการวินิจฉัยว่าติดเชื้อเอดส์ เป็นการปฏิบัติการพยาบาลเพื่อป้องกันสุขภาพของผู้ติดเชื้อเอดส์ การป้องกันสุขภาพในระดับนี้คือการรักษาไว้หรือปรับปรุงสุขภาพโดยการให้สุขศึกษา เช่น การสอนเพื่อการกำจัดการแพร่เชื้อสู่บุคคลอื่น สิ่งที่ควรสอนได้แก่</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● การดูแลสุขภาพร่างกาย การดูแล ผิวหนัง ผม ช่องปาก ● การรับประทานอาหาร ● การทำความสะอาดสิ่งแวดล้อม สัตว์เลี้ยง ● การมาตรวจสุขภาพตามนัด ● การปฏิบัติกิจกรรมทางเพศ การมีบุตร ● การฉีดยาเข้าเส้น ● การพักผ่อนเพื่อผ่อนคลายความเครียด ● ข้อเสนอแนะอื่นๆ เช่นการใช้เครื่องใช้ส่วนตัวที่ไม่บริจาคโลหิต การบอกบุคลากรการแพทย์ เมื่อไปรับการตรวจว่า ติดเชื้อเอดส์ รวมทั้งการสอนสุขศึกษาแก่ญาติ ครอบครัว เพื่อน คู่ครอง และคนรักของผู้ป่วยด้วย
ระดับที่สาม	(ต่อ)

Assessment	Intervention
<p>มีวัตถุประสงค์ เพื่อ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การลดความเจ็บป่วยซึ่งเป็นผลจากการ ติดเชื้อเอดส์ในระยะลุกลาม หรือโรคติดเชื้อ ฉวยโอกาส มะเร็ง 2. คงไว้และปรับปรุงคุณภาพชีวิตของ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ได้รับการอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจในการ ปฏิบัติกิจกรรมการพยาบาลผู้ป่วย ในทุก ระยะของความเจ็บป่วย 2. อ่านคู่มือหรือเอกสารการดูแลผู้ป่วย และทำ

บุคคลในระยะของความเจ็บป่วย

ความเข้าใจในหลักการต่าง ๆ ก่อนลงมือ ให้
การพยาบาล

3. ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับผู้ป่วย ความเสี่ยงต่อการ
ติดโรค และวิธีการปฏิบัติตน เพื่อป้องกัน
การติดเชื้อ รวมทั้งขั้นตอนการปฏิบัติงาน
เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องและปลอดภัย
4. ได้รับเครื่องใช้ เครื่องป้องกันต่าง ๆ อย่าง
เพียงพอ
5. มีการจัดระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มี
ทีมการพยาบาลผู้เชี่ยวชาญคอยให้ความ
ช่วยเหลือ แนะนำ ช่วยแก้ปัญหา
6. มีนโยบาย ระเบียบปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน
ของโรงพยาบาล ในทุกปฏิบัติการ เช่น การ
รับผู้ป่วย การจัดสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติ
เกี่ยวกับขยะและสิ่งปนเปื้อนต่าง ๆ เป็นต้น
7. ได้เข้าร่วมกิจกรรมการให้ความรู้ หรือ
กิจกรรมการเพิ่มพูนความรู้ ส่งเสริมความรู้ใน
รูปแบบต่าง ๆ
8. สวัสดิการ กำลังใจ สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ
บริการให้คำแนะนำ การช่วยเหลือ เช่น
บริการยา AZT ให้ได้รับทันทีหลังได้รับ
อุบัติเหตุ ได้รับการติดตามดูแลอย่างใกล้ชิด
จากผู้บังคับบัญชา
9. คิดค้นเทคนิคใหม่ๆ เพื่อลดอุบัติเหตุและการ
ติดเชื้อ

Outcome

มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ผลลัพธ์โดยรวม

1. ได้รับการคัดกรองสุขภาพเบื้องต้นตามเกณฑ์มาตรฐาน

2. ได้รับการดูแลและเข้าถึงยาต้านตามเกณฑ์การรักษา
3. อัตราการเกิดOI และโรคแทรกซ้อนลดลง
4. ผู้รับบริการพึงพอใจ

ระยะก่อนกลับบ้าน

Assessment	Intervention
<ul style="list-style-type: none"> ■ ประเมินผู้ป่วยด้านสังคมและครอบครัว <ol style="list-style-type: none"> 1. ความพร้อมและความสามารถในการดูแล 2. ความวิตกกังวล 3. ความเครียด 4. ความเมื่อยล้า 5. ภาวะซึมเศร้า 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล (อาหาร จัดสิ่งแวดล้อม กระตุ้นประสาทรับความรู้สึก) 2. สนับสนุนและตอบสนองความต้องการ 3. ติดต่อสื่อสารระหว่างครอบครัว และบุคลากรทางการพยาบาล 4. จัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมของครอบครัว 5. ส่งเสริมการเผชิญความเครียด 6. จัดให้มีกลุ่มสนับสนุน 7. จัดให้มีการปรึกษาทางโทรศัพท์ 8. จัดให้มีการฟื้นฟูสภาพ 9. ติดตามประเมินผล 10. ส่งต่อหน่วยบริการสุขภาพที่บ้าน

Outcome

คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยและครอบครัวดี

ผลลัพธ์โดยรวม

1. คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยและครอบครัวดี
2. ได้รับการดูแลและเข้าถึงยาตามเกณฑ์การรักษา
3. อัตราการเกิดOI และโรคแทรกซ้อนลดลง
4. ผู้รับบริการพึงพอใจ
5. ค่าใช้จ่ายลดลง

Khukhan Hospital CNPG HIV : CNPG-NUR-05